

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Γαροφαλής Βασίλειος

ΑΜ 8269

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Επιβλέπων: Δρ Σταυράκη Εμμανουέλλα

**Ηράκλειο
Ιούλιος, 2014**

©ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:

Ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα Καθηγήτριά μου, Κα Σταυράκη Εμμανουέλα για την πολύτιμη βοήθειά της κατά την συγγραφή της πτυχιακής αυτής εργασίας.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αφιερώνεται στην οικογένεια μου, που στέκεται πάντα δίπλα μου ακόμα και στις δυσκολότερες στιγμές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Εισαγωγή.....	σελ. 1
Κεφάλαιο 1:Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	σελ. 3
1.1. Έννοια Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.....	σελ.3
1.1.1. Αναφορές σχετικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σπ'όλο τον Κόσμο.....	σελ.5
1.2 . Ο.Η.Ε.....	σελ.8
1.2.1. Η Γενική Συνέλευση.....	σελ. 9
1.2.2. Θεμελιώδης Χάρτης Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	σελ.9
1.3. Έκθεση Ο.Η.Ε.....	σελ.11
1.3.1 Οι προκλήσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	σελ.12
1.3.2 Ανθρώπινη ασφάλεια.....	σελ.13
1.4. Παγκοσμιοποίηση και Συνέπειες.....	σελ.15
1.5. Δικαίωμα στην Ανάπτυξη.....	σελ.17
Κεφάλαιο 2 : Η Ανάπτυξη.....	σελ.18
2.1. Δείκτες Ανάπτυξης / Ευημερίας.....	σελ.18
2.2 Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης.....	σελ.19
Κεφάλαιο 3: Μελέτη Περίπτωσης Δικαιώματος στην Ανάπτυξη -Ελλάδα.....	σελ.21
3.1. Αποτελέσματα και Σχολιασμός της Ετήσιας Έκθεσης του ΟΗΕ με επικέντρωση στην Ελλάδα.....	σελ.23
Επίλογος.....	σελ.26
Βιβλιογραφία-Πηγές.....	σελ.27
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄.....	σελ.29
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄.....	σελ.31

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά την 10η Δεκεμβρίου 1948, οπότε η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποτελεί συστατικό στοιχείο της διεθνούς έννομης τάξης. Υπολογίζεται ότι πάνω από 250 διεθνή κείμενα, που υπεγράφησαν έκτοτε, έχουν ως αντικείμενο τα ανθρωπίνα δικαιώματα (ατομικά, πολιτικά, πολιτιστικά, κοινωνικά και οικονομικά).

Τα θέματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποκτούν συνεχώς μεγαλύτερη δυναμική στο προσκήνιο του παγκοσμίου ενδιαφέροντος, στις πρωτοβουλίες και δράσεις μεμονωμένων κρατών, αλλά και σε πολυμερές επίπεδο. Οι τρέχουσες τάσεις της διεθνούς πολιτικής περιλαμβάνουν τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των εν δυνάμει απειλών για την διεθνή νομιμότητα, ειρήνη και ασφάλεια. Τα ανωτέρω εντάσσονται σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο πλαίσιο θεσμών και διαδικασιών ελέγχου των υποχρεώσεων των κρατών.

Η Ελλάδα αποδίδει πρωταρχική σημασία στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, στην εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών και στη λειτουργία του κράτους δικαίου. Υποστηρίζει την καθολικότητα, το αδιαίρετο και την αλληλεξάρτηση μεταξύ των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων αφενός και των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων αφετέρου. Ακόμη, η χώρα μας θεωρεί ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προαγωγή της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και η ισότητα των φύλων συνυφαίνονται με την ειρήνη, τη δικαιοσύνη, την ασφάλεια, τη σταθερότητα, την εξάλειψη της πενίας και τη συνεκτική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

Εντός της ΕΕ και του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, η Ελλάδα επιδεικνύει κατά παράδοση έντονο ενδιαφέρον σε ζητήματα που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συμμετέχει δραστήρια και εποικοδομητικά στα κυριότερα πολυμερή fora, όπως η 3η Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης και το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΣΑΔ) δημιουργήθηκε με απόφαση της ΓΣ ΗΕ το 2006, σε αντικατάσταση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Ελλάδα υποστήριξε ενεργά τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού ΣΑΔ, με αναβαθμισμένο καθεστώς, λειτουργικότητα και με ουσιαστικές δομές και αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην συμβολή των εντολοδόχων των Ειδικών Διαδικασιών του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, προς τους οποίους διατηρεί «ανοικτή πρόσκληση». Πρόσφατα πραγματοποιήθηκαν οι επισκέψεις στην Ελλάδα του Ειδικού Εισηγητή ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Μεταναστών, κ. Francois Crepeau (26/11–3/12/2012) και της Ομάδας Εργασίας ΗΕ για τις Αυθαίρετες Κρατήσεις (21–31/1/2013).

Εξάλλου, η χώρα μας έχει υπογράψει και κυρώσει τις περισσότερες και σημαντικότερες διεθνείς συμβάσεις περί προστασίας όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα οποία έχουν καταρτισθεί στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών από τη δεκαετία του 1960. Ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα κείμενα αυτά, υποβάλλει περιοδικά εκθέσεις στις Επιτροπές υπό τα Διεθνή Σύμφωνα για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, τις Διεθνείς Συμβάσεις για την εξάλειψη όλων των μορφών φυλετικών διακρίσεων, κατά των βασανιστηρίων, για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Κατά την τελευταία πενταετία, υπέβαλε και υποστήριξε προφορικώς εκθέσεις ενώπιον των ανωτέρω Επιτροπών.

Στο σύνολο των θεμάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που απασχολούν τα οικεία όργανα των Ηνωμένων Εθνών, το Υπουργείο Εξωτερικών συνεργάζεται στενά με τα (συν)αρμόδια Υπουργεία, προς βελτίωση ή ενίσχυση της παρεχόμενης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο, στη γραμμή των αντιστοιχών διεθνών συμβάσεων και των ειδικών συστάσεων των αρμοδίων Επιτροπών του ΟΗΕ.

Κεφάλαιο 1: Ανθρώπινα Δικαιώματα

1.1. Έννοια Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Ως ανθρώπινα δικαιώματα θα μπορούσαν να ορισθούν τα «φυσικά δικαιώματα», δηλαδή τα δικαιώματα τα οποία ενυπάρχουν στην φύση μας, που έχουμε απλά και μόνο επειδή είμαστε άνθρωποι και που χωρίς αυτά δεν θα μπορούσαμε να ζήσουμε ως ανθρώπινα όντα. Ονομάζονται ανθρώπινα γιατί είναι οικουμενικά. Βασίζονται στην αρχή του σεβασμού του ατόμου, στο δικαίωμα δηλαδή του καθενός από εμάς να ζήσει με αξιοπρέπεια.

Ενώ ορισμένες χώρες ή κοινωνικές ομάδες απολαμβάνουν δικαιώματα που ισχύουν αποκλειστικά και μόνο για αυτούς, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τα δικαιώματα που δικαιούμαστε όλοι -ανεξάρτητα από το ποιοι είμαστε και που ζούμε- μόνο και μόνο επειδή είμαστε εν ζωή.

Τα δικαιώματα του ανθρώπου χαρακτηρίζονται ως πανανθρώπινα, αναπαλλοτρίωτα, απαράγραπτα, αδιαπραγμάτευτα καθώς επίσης και απαραβίαστα.

Πανανθρώπινα ή και οικουμενικά, όπως προαναφέραμε, γιατί όλοι οι άνθρωποι θεωρούμαστε φορείς αυτών των δικαιωμάτων εκ γενετής. Θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στην έννοια αναπαλλοτρίωτα, που σημαίνει ότι τα δικαιώματα αυτά που αναφέρονται στην ελευθερία, στην αξία της ζωής και κατά συνέπεια στο σεβασμό της ανθρώπινης υπόστασης και αξιοπρέπειας και της ισότητας των ανθρώπων, δεν μπορούν να αφαιρεθούν δια της βίας ή έναντι οποιουδήποτε ανταλλάγματος, καθώς με αυτόν τον τρόπο καταργείται αυτόνομα και απόλυτα η Δημοκρατία.

Έτσι είναι και απαράγραπτα, αφού δεν είναι δυνατόν να διαγραφούν ούτε να καταργηθούν από τους νόμους ή οποιεσδήποτε άλλες κρατικές πράξεις και αποτελούν τμήμα του ισχύοντος Συνταγματικού Δικαίου.

Επιπλέον, με τον όρο αδιαπραγμάτευτα εννοούμε πως η ισχύς των δικαιωμάτων δεν μπορεί να τεθεί σε ψηφοφορία. Με άλλα λόγια δεν μπορούμε να αποφασίσουμε, στη βάση της αρχής της πλειοψηφίας, αν θα πρέπει να είμαστε ελεύθεροι ή ίσοι διότι αν τελικά, ύστερα από πλειοψηφία, αποφασίζονταν η κατάργηση της ισχύς των δικαιωμάτων τότε αυτόματα το αποτέλεσμα θα ήταν η δικτατορία, η κατάργηση της έννοιας της δημοκρατίας, η ανελευθερία.

Τέλος, θεωρούνται απαραβίαστα λόγω του ότι η παραβίαση τους προβλέπει την επιβολή ποινών και κυρώσεων.

Θέλοντας να εξετάσουμε σε βάθος τα ανθρώπινα δικαιώματα, διαπιστώνουμε πως ο όρος αυτός χρησιμοποιείται ως μια γενικότερη έννοια. Τα δικαιώματα του ανθρώπου δηλαδή, διακρίνονται σε υποκατηγορίες.¹

Αρχικά, έχουμε τα ατομικά δικαιώματα. Χωρίς την ισχύ τους είναι αδύνατη η λειτουργία της Δημοκρατίας. Επειδή εμείς ως άνθρωποι δεν είμαστε ικανοί να αποφασίσουμε αν πρέπει ή όχι καθένας από εμάς να είναι φορέας των δικαιωμάτων που του εγγυώνται την υπόστασή του ως ελεύθερο ον, έχουμε εξασφαλίσει την ύπαρξη των ατομικών δικαιωμάτων. Τα ατομικά δικαιώματα με άλλα λόγια, είναι αυτά που καθιστούν τον άνθρωπο ως αυτόνομο υποκείμενο, υποκείμενο του Δικαίου, υποκείμενο των πολιτικών αποφάσεων. Του προσφέρουν την δυνατότητα να ζει αυτόνομα και να είναι πολίτης αλλά όχι υπήκοος και αντικείμενο της αυθαιρεσίας εξουσιών. Δεν υπακούει σε κανόνες που του επιβάλλονται αλλά σε κανόνες που ο ίδιος δημιουργεί και ορίζει.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω είναι υποκείμενο και όχι αντικείμενο του Δικαίου. Αυτά τα δικαιώματα βρίσκονται σε άμεση αλληλεπίδραση με τα πολιτικά δικαιώματα.

Πολιτικά είναι εκείνα τα δικαιώματα που θεμελιώνουν αξίωση για συμμετοχή στην άσκηση της κρατικής εξουσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η δυνατότητα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι.

Η γενική και καθολική ισχύς της ελευθερίας και της ισότητας είναι συνυφασμένη με την ελεύθερη και ίση ψήφο, εφόσον ο άνθρωπος είναι ελεύθερο άτομο στην κοινωνία και ίσος προς τους άλλους πολίτες.

Η καθολική ισχύς των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεσμεύει την συμπεριφορά των πολιτών και της κρατικής εξουσίας και συγκροτεί την έννομη τάξη του Κράτους Δικαίου.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο τα δικαιώματα αυτά θεωρούνται και θεμελιώδη, είναι καταγραμμένα σε όλα τα δημοκρατικά συντάγματα και μάλιστα αποτελούν εκείνο το τμήμα του Συντάγματος το οποίο είναι αδύνατο να αναθεωρηθεί.

¹ Πολλές ομάδες και κινήματα πέτυχαν βαθιές κοινωνικές αλλαγές κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, στο όνομα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, στην Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική, εργατικά συνδικάτα προκάλεσαν νόμους που διασφάλιζαν το δικαίωμα της απεργίας στους εργαζόμενους, θέσπιζαν ελάχιστες συνθήκες εργασίας και απαγόρευαν ή ρύθμιζαν νομοθετικά την παιδική εργασία. Το κίνημα για τα δικαιώματα των γυναικών πέτυχε να εξασφαλίσει το δικαίωμα ψήφου για πολλές γυναίκες. Τα κινήματα εθνικής ανεξαρτησίας σε πολλές χώρες, πέτυχαν να εκδιώξουν αποικιακές δυνάμεις. Ένα από τα πιο σημαίνοντα ήταν το κίνημα του **Μαχάτμα Γκάντ** να απελευθερώσει την πατρίδα του την Ινδία από την Βρετανική κατοχή. Κινήματα από επί μακρόν καταπιεσμένες φυλετικές και θρησκευτικές μειονότητες πέτυχαν σε πολλά μέρη του κόσμου, μεταξύ αυτών το Κίνημα για τα Πολιτικά Δικαιώματα των Αφρό-Αμερικανών και πιο πρόσφατα ποικίλα κινήματα πολιτικών ταυτότητας, για λογαριασμό των γυναικών και διαφόρων μειονοτήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η θέσπιση της Διεθνούς Επιτροπής του **Ερυθρού Σταυρού**, ο Κώδικας του Lieber του 1864 και η πρώτη από τις **Συμβάσεις της Γενεύης** επίσης το 1864 έθεσαν τα θεμέλια του διεθνούς ανθρωπιστικού νόμου, ο οποίος αναπτύχθηκε περαιτέρω μετά τους δυο παγκόσμιους πολέμους.

Εκτός όμως από τα παραπάνω, έχουμε και τα **κοινωνικά** δικαιώματα (Stiglitz,2005): Είναι εκείνα τα δικαιώματα, με θετικό περιεχόμενο, που θεμελιώνουν αξίωση για παροχή ορισμένων υπηρεσιών. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί το δικαίωμα στην εργασία, στην προστασία της υγείας, στην παροχή κοινωνικών ασφαλίσεων κτλ.

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί πως αυτά παρουσιάζουν μια ιδιορρυθμία που καθιστά αμφίβολη, κάποιες φορές, την ιδιότητά τους ως δικαιώματα. Και αυτό γιατί, ενώ τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα θεμελιώνουν αγωγή αξίωση για την απόλαυσή τους και συνεπάγονται ποινική, αστική και πειθαρχική ευθύνη για τα κρατικά όργανα που τα παραβιάζουν, δεν συμβαίνει το ίδιο με τα κοινωνικά δικαιώματα.

Τα τρία αυτά βασικά είδη ανθρωπίνων δικαιωμάτων χαρακτηρίζονται από συμπληρωματικότητα, καθώς επηρεάζουν αμοιβαία την κατοχύρωση και την άσκησή τους. Η καθιέρωση τριών γενικών κατηγοριών δικαιωμάτων εκφράζει την σύμπνοια όλων σε ένα κοινό «σώμα» αξιώσεων από την κεντρική εξουσία. Η διάκριση μάλιστα αυτή, υποδηλώνει τον παραπληρωματικό χαρακτήρα των τριών γενεών δικαιωμάτων.

1.1.1 Αναφορές σχετικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα απ'όλο τον Κόσμο

Οι οργανισμοί υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκδίδουν τόσο ετήσιες αναφορές όσο και ειδικές αναφορές σχετικά με πιεστικά προβλήματα περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αναφορά της Διεθνούς Αμνηστίας του 2010

«Οι ηγέτες του κόσμου οφείλουν να απολογηθούν γιατί απέτυχαν να υλοποιήσουν την υπόσχεσή τους για δικαιοσύνη και ισότητα που περιλαμβάνεται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων η οποία υιοθετήθηκε πριν από χρόνια. Τα τελευταία εξήντα χρόνια, πολλές κυβερνήσεις έδειξαν περισσότερο ενδιαφέρον για να καταχραστούν την εξουσία και να αποκομίσουν προσωπικό πολιτικό όφελος παρά για το σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών των ανθρώπων των οποίων ηγούνται».²

² ΠΗΓΗ: amnesty.org/eng/introduction

Αναφορά του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

«Σπανίως η δημοκρατία έχει τόσο επιδοκιμαστεί και συγχρόνως τόσο παραβιαστεί, τόσο προωθηθεί και συγχρόνως τόσο αγνοηθεί, της έχει αποδοθεί τόση σπουδαιότητα και συγχρόνως έχει τόσο απογοητεύσει. Σήμερα, η δημοκρατία αποτελεί το *εκ των ων ουκ άνευ*της νομιμότητας. Ελάχιστες κυβερνήσεις θέλουν να φαίνονται μη δημοκρατικές.

Ωστόσο, τα διαπιστευτήρια των διεκδικητών της δημοκρατικότητας δε συμβαδίζουν με τη συνεχώς αυξανόμενη δημοτικότητα της δημοκρατίας».³

Γραφείο του Υπατού Αρμοστή Του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Στις πρόσφατες εκδόσεις περιλαμβάνεται ένας οδηγός των μη κυβερνητικών οργανώσεων και το σχέδιο δράσης ενός παγκόσμιου προγράμματος εκπαίδευσης περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁴

Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ

Οι Ετήσιες Αναφορές Χωρών σχετικά με την Εφαρμογή των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ ερευνούν την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο, εκτός από τις ΗΠΑ.⁵

Επιπλέον, η *UNGlobalCompact*, η οποία ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ το 2000, είναι “μια πρωτοβουλία της πολιτικής για τις επιχειρήσεις που έχουν δεσμευτεί για την ευθυγράμμιση των στρατηγικών τους με δέκα διεθνώς αποδεκτές αρχές στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της εργασίας, του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Με αυτόν τον τρόπο, οι επιχειρήσεις ως βασική κινητήρια δύναμη της παγκοσμιοποίησης μπορεί να βοηθήσουν να διασφαλιστεί ότι οι αγορές, το εμπόριο, η τεχνολογία και η χρηματοδότηση προωθούνται ούτως ώστε οικονομίες και κοινωνίες παντού να ωφελούνται.”

Συνοπτικά, το *UNGlobalCompact* έχει δύο συμπληρωματικούς σκοπούς:

1. Την ενσωμάτωση των δέκα αρχών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες σε όλο τον κόσμο.
2. Την προώθηση δράσεων για την υποστήριξη των ευρύτερων στόχων των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένων των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας.

³ Πηγή: www.org/en/reports/2008/01/30/world-report-2008

⁴ Πηγή: www.ohchr.org/EN/PublicationsResources/Pages/Publications.aspx

⁵ Πηγή: www.gov/g/drl/rls/hrrpt

Το UNGlobalCompact παροτρύνει τις επιχειρήσεις να προωθούν και να εφαρμόζουν τις δέκα αρχές που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την εργασία, το περιβάλλον και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Οι αρχές αυτές βασίζονται στα εξής έγγραφα⁶:

- Την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Τη Διακήρυξη Θεμελιωδών αρχών και δικαιωμάτων στην εργασία
- Τη Διακήρυξη του Ρίο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη
- Τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς

Οι επιχειρήσεις έχουν τις ακόλουθες ευθύνες:

Αρχή 1: Υποστήριξη και σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Αρχή 2: Αποφυγή παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Αρχή 3: Προάσπιση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και η ουσιαστική αναγνώριση του δικαιώματος της συλλογικής διαπραγματεύσεως

Αρχή 4: Η εξάλειψη όλων των μορφών αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας

Αρχή 5: Η ουσιαστική κατάργηση της παιδικής εργασίας

Αρχή 6: Η εξάλειψη των διακρίσεων σε θέματα εργασίας και απασχόλησης

Αρχή 7: Η υποστήριξη μίας προφυλακτικής προσέγγισης όσον αφορά τις περιβαλλοντικές προκλήσεις

Αρχή 8: Η ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση μεγαλύτερης περιβαλλοντικής ευθύνης

Αρχή 9: Η ανάπτυξη και διάδοση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών

⁶ Προκειμένου να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις στην προετοιμασία για αυτό το όλο και πιο δύσκολο τοπίο, και να δώσει περαιτέρω έκφραση στις τρεις βασικές περιβαλλοντικές αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ, το UN Global Compact Office συγκέντρωσε μια ομάδα συμμετεχόντων και -σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Duke - ανέπτυξε μια Περιβαλλοντική Στρατηγική Διαχείρισης νέας γενιάς. Η Περιβαλλοντική Στρατηγική Διαχείρισης έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τις εταιρείες – στα υψηλότερα επίπεδα της οργάνωσης - να αναπτύξει μια πραγματικά ολιστική και ολοκληρωμένη στρατηγική. Και, το σημαντικότερο, αναγνωρίζει τις αυξανόμενες διασυνδέσεις μεταξύ των διαφόρων περιβαλλοντικών ζητημάτων, καθώς και τις συνδέσεις τους σε κοινωνικές και αναπτυξιακές προτεραιότητες. Επίσης, αυτή η Περιβαλλοντική Στρατηγική Διαχείρισης ενσωματώνει και αξιοποιεί την φροντίδα του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ UN Global Compact για το κλίμα, Caring for Climate: The Global Business Leadership Platform και τις πρωτοβουλίες για την διαχείριση υδάτινων πόρων, CEO Water Mandate. Η μελέτη του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ UN Global Compact αναδεικνύει την έννοια και την εφαρμογή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

<http://www.csringreece.gr/files/research/CSR-1372835457.pdf>

Αρχή 10: Η προσπάθεια εξάλειψης όλων των μορφών διαφθοράς σε όλες της τις μορφές, συμπεριλαμβανομένου του εκβιασμού και της δωροδοκίας.

1.2. Ο.Η.Ε.

Ύστερα από συνεχείς διαμαρτυρίες, εξεγέρσεις, επαναστάσεις, το 1948 υιοθετείται από την Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), και εκδίδεται η Οικουμενική Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η οποία επικυρώνει 30 δικαιώματα γνωστά ως Ανθρώπινα Δικαιώματα και τα οποία αφορούν καθέναν από εμάς.

Ο ΟΗΕ (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών) είναι μια οργάνωση, που στηρίζει όλους τους ανθρώπους άσχετα από τα κάθε λογής στοιχεία διαφορετικότητας τους, είτε αυτό είναι η καταγωγή, το φύλο, η ηλικία, η εξωτερική εμφάνιση ή σεξουαλικές προτιμήσεις κλπ. Είναι η πηγή έμπνευσης, η βάση για τα δημοκρατικά πολιτεύματα, όπως και για το θεμελιώδη νόμο της Ελλάδος, το Σύνταγμα, όπου κάνει αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα για τα οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να υπάρξει κάθε είδους ανάπτυξη.

Πιο αναλυτικά τώρα, με βάση την τελευταία έκθεση του ΟΗΕ όσον αφορά την Ανθρώπινη Ανάπτυξη, οι υποσιτιζόμενοι στον πλανήτη μας πολλαπλασιάστηκαν από τα 850 εκατομμύρια στο 1 δισεκατομμύριο. Με βάση αυτά τα στοιχεία, παρατηρούμε ότι ενώ ζούμε στον 21ο αιώνα η εξέλιξη της τεχνολογίας των τελευταίων χρόνων δεν ωφέλησε τις τόσο μεγάλες κοινωνίες ανθρώπων. Αντίθετα αύξησε το φαινόμενο της φτώχειας, και την έλλειψη τροφής. Αξίζει να αναφερθεί ότι η οικονομική κρίση και οι πόλεμοι εξακολουθούν να βασανίζουν πολλά μέρη του πλανήτη, και ιδιαίτερα αυτούς που ζουν στις 48 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του πλανήτη μας.⁷

Γι' αυτό λοιπόν, μια φορά κάθε δέκα χρόνια, εκπρόσωποι της διεθνούς κοινότητας συναντιούνται σε μια διάσκεψη με αντικείμενο τα ζωτικά θέματα που αντιμετωπίζουν οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Η μόνη λύση λοιπόν για την οικονομική ανάπτυξη είναι η εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου, με στόχο όλοι οι άνθρωποι να αποκτήσουν εργασία ώστε να συντηρούν αυτούς και τις οικογένειές τους. Γιατί ο καθένας έχει δικαίωμα σε μία υγιή και αξιόλογη ζωή. Όλα αυτά λοιπόν προκαλούν την κοινωνική ανισότητα, μέσα από την οποία γεννιέται ένα είδος ρατσισμού. Άλλωστε όλα τα ανθρώπινα όντα τείνουν να κάνουν συγκρίσεις ανάμεσα σε αυτούς και τους

⁷ Λιανός, Θ.Π., Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών σε άρθρο του στο Βήμα της Κυριακής.

συνανθρώπους τους. Αυτή είναι μια διαδικασία, όπου πραγματοποιείται συνειδητά ή ασυνείδητα.

1.2.1 Η Γενική Συνέλευση

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

Στο Παράρτημα Α' παρατίθενται αναλυτικά τα άρθρα αυτής της διακήρυξης .

1.2.2 Θεμελιώδης Χάρτης Δικαιωμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το κείμενο που παρατίθεται στο Παράρτημα Β', αναπαράγει, προσαρμόζοντάς τον, τον Χάρτη κατά τη διακήρυξή του στις 7 Δεκεμβρίου 2000 και θα τον αντικαταστήσει από την ημέρα έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας.

Την εκπόνηση του χάρτη ανέλαβε μια συνέλευση η οποία αποτελούνταν από εκπροσώπους από όλες τις χώρες της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων. Η υιοθέτηση του Χάρτη, ανακηρύχθηκε επίσημα στη Νίκαια τον Δεκέμβριο 2000 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Το Δεκέμβριο του 2009, η σε ισχύ Συνθήκη της Λισαβόνας κατέστησε τον χάρτη νομικά δεσμευτικό ισότιμα με τις συνθήκες. Για το λόγο αυτό, ο χάρτης τροποποιήθηκε και έγινε η επίσημη διακήρυξή του για δεύτερη φορά τον Δεκέμβριο του 2007.

Περιεχόμενο

Ο χάρτης συγκεντρώνει σε ένα μόνο έγγραφο δικαιώματα που μέχρι τότε ήταν διάσπαρτα στις διάφορες νομοθετικές πράξεις όπως στις εθνικές νομοθεσίες και τη νομοθεσία της ΕΕ, καθώς και στις διεθνείς συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ). Ο χάρτης, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ.

Ο χάρτης περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και 54 άρθρα που κατανέμονται σε 7 κεφάλαια:

- Κεφάλαιο I: Αξιοπρέπεια (ανθρώπινη αξιοπρέπεια, δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, απαγόρευση της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας).
- Κεφάλαιο II: Ελευθερία (δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια, σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δικαίωμα γάμου και δικαίωμα ίδρυσης οικογένειας, ελευθερία σκέψης συνείδησης και θρησκείας, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, ελευθερία των τεχνών και των επιστημών, δικαίωμα εκπαίδευσης, επαγγελματική ελευθερία και δικαίωμα στην εργασία, ελευθερία ίδρυσης επιχείρησης δικαίωμα ιδιοκτησίας, δικαίωμα ασύλου, προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, επαναπροώθησης και απέλασης).
- Κεφάλαιο III: Ισότητα (ισότητα έναντι του νόμου, μη διάκριση, πολιτισμική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία, ισότητα ανδρών και γυναικών, δικαιώματα του παιδιού, δικαιώματα των ηλικιωμένων, ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες).
- Κεφάλαιο IV: Αλληλεγγύη (δικαίωμα στην πληροφόρηση και στη διαβούλευση με τους εργαζομένους στο πλαίσιο της επιχείρησης, δικαίωμα διαπραγματεύσεων και συλλογικών ενεργειών, δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, προστασία έναντι αδικαιολόγητης απόλυσης, δίκαιοι και ισότιμοι όροι εργασίας, απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των εργαζόμενων νέων, οικογενειακή και επαγγελματική ζωή, κοινωνική ασφάλεια και κοινωνική αρωγή, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προστασία του περιβάλλοντος, προστασία των καταναλωτών).
- Κεφάλαιο V: Ιθαγένεια (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κατά τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις δημοτικές εκλογές, δικαίωμα χρηστής διαχείρισης, δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής, δικαίωμα αναφοράς, ελεύθερη κυκλοφορία και διαμονή, διπλωματική και προξενική προστασία).
- Κεφάλαιο VI: Δικαιοσύνη (δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα υπεράσπισης, αρχές νομιμότητας

και αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών, δικαίωμα του προσώπου να μην δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινή πράξη).
•Κεφάλαιο VII: Γενικές Διατάξεις.

Η Γ.Σ. συζητεί οποιοδήποτε θέμα ανάγεται στους σκοπούς και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη συνεχεία των οποίων μπορεί να προβαίνει ανάλογα σε προτάσεις ή συστάσεις. Η δε ευχέρεια της διατύπωσης συστάσεων περιορίζεται κατά τους ακόλουθους δύο τρόπους: α) είτε με την παραπομπή του θέματος που απαιτούνται κάποιες ενέργειες εκ μέρους του Οργανισμού στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, β) είτε ν' αδυνατεί να κάνει πρόταση για θέμα που ήδη έχει επιληφθεί το Συμβούλιο Ασφαλείας, ως κύριο εκτελεστικό όργανο του ΟΗΕ. Οι περιορισμοί αυτοί τυγχάνουν προς αποφυγή λανθασμένων διατυπώσεων ή αντιφατικών λύσεων από τα δύο κύρια όργανα για το ίδιο θέμα.

1.3. Έκθεση ΟΗΕ

Σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του ΟΗΕ για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη, ο αριθμός των υποσιτιζόμενων στον κόσμο αυξήθηκε από οκτακόσια πενήντα εκατομμύρια το 1980 σε ένα δισεκατομμύριο στις μέρες μας. Τα στοιχεία αυτά είναι πραγματικά απογοητευτικά.

Παρά τις τεχνολογικές επαναστάσεις των τελευταίων τριάντα ετών, η αύξηση της φτώχειας, η έλλειψη τροφίμων, οι οικονομικές κρίσεις και οι ένοπλες συγκρούσεις εξακολουθούν να μαστίζουν πολλές περιοχές του κόσμου, και ιδιαίτερα αυτούς που ζουν στις 48 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου.

Όταν κάποιος μιλάει για ανάπτυξη, χρησιμοποιεί τη γλώσσα των οικονομολόγων. Ας σκεφτούμε όμως για λίγο ποιοι πρέπει να είναι οι κύριοι στόχοι της οικονομικής ανάπτυξης. Η ανάπτυξη πρέπει να σημαίνει πρόσβαση σε ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή. Σημαίνει ζωή με αξιοπρέπεια και ελευθερία, χωρίς φτώχεια και φόβο. Η ανάπτυξη αποτελεί δικαίωμα. Έφτασε η στιγμή τα ανθρώπινα δικαιώματα και ο άνθρωπος να βρεθούν στην καρδιά της συζήτησης για την ανάπτυξη στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Μια φορά κάθε δέκα χρόνια, εκπρόσωποι της διεθνούς κοινότητας συναντιούνται σε μια διάσκεψη με αντικείμενο τα ζωτικά θέματα που αντιμετωπίζουν οι λιγότερο

αναπτυγμένες χώρες. Η τέταρτη διάσκεψη του ΟΗΕ⁸ για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, στην Κωνσταντινούπολη, πραγματοποιείται σε ένα τοπίο μεγάλης αναταραχής στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η στέρηση του δικαιώματος στην ανάπτυξη είναι μία από τις αιτίες που προκάλεσαν την αναταραχή. Ο κόσμος βγήκε στους δρόμους εξαιτίας της εκτεταμένης φτώχειας και των ανισοτήτων, της αυξανόμενης ανεργίας, της έλλειψης ευκαιριών και της χρόνιας στέρησης των οικονομικών, κοινωνικών, αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους, δεν κερδίζουν από τους φυσικούς πόρους των χωρών τους, ενώ δεν μπορούν να συμμετάσχουν ουσιαστικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αυτά είναι ακριβώς τα ζητήματα που αντιμετώπισε η Διακήρυξη του ΟΗΕ για το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη πριν από 25 χρόνια.

1.3.1 Οι προκλήσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

“Για μεγαλύτερη ελευθερία, ανάπτυξη, ασφάλεια και ανθρώπινα δικαιώματα για όλους” Kofi Annan, Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών

Η Έκθεση των Ηνωμένων Εθνών της 26ης Μαΐου 2005, παρουσίασε μια διεισδυτική επισκόπηση των κυριότερων αιτιών για τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δράσεων στις οποίες πρέπει να προβούν τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ για να διασφαλίσουν ότι οι στόχοι της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχουν όντως επιτευχθεί.

Περιλαμβάνονται σε αυτήν:

Οι Προκλήσεις για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

1. Η φτώχεια και οι παγκόσμιες ανισότητες
2. Οι διακρίσεις
3. Οι ένοπλες συγκρούσεις και η βία
4. Η ατιμωρησία
5. Τα ελλείμματα δημοκρατίας
6. Τα ασθενή ιδρύματα

⁸ Το 1992 πραγματοποιείται στο Ρίο ντε Τζανέιρο με τη συμμετοχή ηγετών από περισσότερες από 100 χώρες η Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, γνωστή ως η «Σύνοδος της Γης». Ήταν η μεγαλύτερη διακυβερνητική συνάντηση στην ιστορία, που κατέληξε στην Ατζέντα 21, ένα σχέδιο δράσης για την αειφόρο ανάπτυξη.

Οι Προκλήσεις για την Υλοποίηση

1. Το χάσμα στη γνώση
2. Η διαφορά δυναμικότητας
3. Το χάσμα στις υποχρεώσεις
4. Το κενό ασφαλείας

Ο κ. Ανάν περιέγραψε και συνοπτικά τους στόχους και τις στρατηγικές για να γίνουν τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα πραγματικότητα «ώστε μεμονωμένα άτομα και κοινότητες να δουν μια αληθινή διαφορά στις ζωές τους».

1.3.2 Ανθρώπινη Ασφάλεια

Ξεκινώντας με την ανθρώπινη ασφάλεια, ο όρος αυτός επινοήθηκε και κωδικοποιήθηκε από τον ΟΗΕ το 1994 στην ετήσια Έκθεσή του για την ανθρώπινη ανάπτυξη. Το εννοιολογικό περιεχόμενο του ορίστηκε ως η διαφύλαξη των ανθρώπων του πλανήτη μας από απειλές που συνδέονται τόσο με μακροχρόνια φαινόμενα, όπως η καταπίεση, η πείνα και οι ασθένειες όσο και με απότομες, αρνητικές ανατροπές ή μεταβολές στα πρότυπα και την ποιότητα της καθημερινής ζωής.

Συνεπώς, η ανθρώπινη ασφάλεια δεν αναφέρεται στο δικαίωμα της ατομικής ασφάλειας και της ιδιοκτησίας στα πλαίσια της ανταγωνιστικής οικονομίας της αγοράς. Αντιθέτως, αφορά το δικαίωμα όλων των ανθρώπων τόσο ως μεμονωμένα άτομα όσο και ως ομάδες να ζουν και να δρουν σε συνθήκες όπου βασικές υλικές, ανθρώπινες ανάγκες, όπως η στέγη, η εκπαίδευση, η υγεία, η κοινωνική πρόνοια και η σίτιση ικανοποιούνται ουσιαστικά και όπου η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, με την έννοια της προσωπικής αυτονομίας και της απουσίας κάθε μορφής θεσμικής καταπίεσης και άσκησης φυσικής βίας, γίνεται σεβαστή και προστατεύεται πλήρως. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η κατοχύρωση της ανθρώπινης ασφάλειας προϋποθέτει και συνεπάγεται άμεσα τη δημοκρατική και χρηστή διακυβέρνηση σ' όλα τα επίπεδα εξουσίας.

Η ανθρώπινη ασφάλεια επιχειρεί να επαναπροσδιορίσει τη σχέση κράτους και κοινωνίας προς την κατεύθυνση της συμπληρωματικότητας και της οριοθέτησης του ρόλου της εθνικής ασφάλειας στα νέα δεδομένα της μεταψυχροπολεμικής περιόδου (Bosold & Werthes , 2005).

Το κράτος, όπως τονίζουν ερευνητές της ανθρώπινης ασφάλειας, αποτελεί τη μοναδική οντότητα απ' όλους τους κοινωνικούς θεσμούς που έχει την ικανότητα να

μεγιστοποιεί την κινητοποίηση υλικών και ανθρώπινων πόρων για την αντιμετώπιση των ανθρώπινων προβλημάτων, ενώ ταυτόχρονα η –θεσμικά τουλάχιστον– μονοπωλιακή και νομιμοποιημένη δυνατότητα του να καταφεύγει στη χρήση ή στην απειλή της χρήσης στρατιωτικής δύναμης αποτελεί το έσχατο μέσο για την προστασία των πολιτών του από ποικίλες μορφές απειλών.

Υπό το πρίσμα αυτό, η ανθρώπινη ασφάλεια ωθεί τα κράτη να αναζητούν συνεχώς την εσωτερική τους νομιμοποίηση μέσα από την υλοποίηση της θεμελιώδης υποχρέωσης που έχουν αναλάβει με τη σύναψη του «κοινωνικού συμβολαίου», που είναι η κατοχύρωση της ασφάλειας των πολιτών τους (Fouinat ,2004).

Σε περιπτώσεις όπου τα κράτη αδυνατούν να εκπληρώσουν αυτή την υποχρέωση τους και οι πολιτικές τους οδηγούν ή άμεσα προκαλούν ανθρωπιστικές καταστροφές, η ανθρώπινη ασφάλεια επιτακτικά προτάσσει την ηθική υποχρέωση της διεθνούς κοινότητας να παρέμβει δυναμικά για να προστατεύσει τους απειλούμενους πληθυσμούς (responsibility to protect), ακόμη και με την προσφυγή σε στρατιωτικά μέσα ή άλλα μέτρα εξαναγκασμού.

Επομένως, η θεμελίωση της υποχρέωσης της διεθνούς κοινότητας να προτρέξει για την προστασία ομάδων ανθρώπων που κινδυνεύουν (responsibility to protect) αποτελεί λογική συνέπεια και την άλλη όψη του νομίσματος της διεθνοποίησης της κυριαρχίας και της ανάδειξης της αρχής της διεθνούς ευθύνης των κρατών (international accountability).

Η ανθρώπινη ανάπτυξη και η ανθρώπινη ασφάλεια, συνεπώς, έχουν ως κοινό σημείο αναφοράς το μεμονωμένο άνθρωπο, ανεξάρτητα από χωρικούς και χρονικούς προσδιορισμούς και εντάσσονται στην ίδια κριτική παράδοση που αμφισβητεί την κρατούσα αντίληψη της ανάπτυξης και της ασφάλειας, καθώς και τις κρατικές πολιτικές που η αντίληψη αυτή συνεπάγεται (Alkire ,2002).

Οι δύο έννοιες ουσιαστικά διέπονται από μια εξελικτική σχέση. Ενώ η ανθρώπινη ασφάλεια παραπέμπει στις απαραίτητες συνθήκες ελευθερίας από απειλές που επιτρέπουν τους ανθρώπους να κάνουν επιλογές για τη ζωή τους, η ανθρώπινη ανάπτυξη σχετίζεται με τη διεύρυνση του φάσματος αυτών των επιλογών. Η επίτευξη της ευημερίας προϋποθέτει την απουσία απειλών και συνθηκών ανέχειας και την ικανοποίηση βασικών υλικών αναγκών, οπότε η ανθρώπινη ασφάλεια είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανθρώπινη ανάπτυξη. Η οργανική διασύνδεση των δύο εννοιών μπορεί, εξάλλου, να αναζητηθεί και αντιστρόφως στο γεγονός ότι οι άνισες ευκαιρίες για κοινωνική πρόοδο και επαγγελματική καταξίωση και η άνιση κατανομή οικονομικής και κοινωνικής ισχύος, καθώς και η αδυναμία ικανοποίησης βασικών ανθρώπινων αναγκών αποτελούν μορφές όχι απλώς κοινωνικής αδικίας αλλά ουσιαστικά «έμμεσης ή δομικής βίας».

Συνεπώς, ζητήματα ανθρώπινης ανάπτυξης συχνά αποτελούν το υπόβαθρο και «ενοχοποιούνται» για την ανάδειξη ζητημάτων ανθρώπινης ασφάλειας. Στο σημείο αυτό εντοπίζεται η σχέση της ανθρώπινης ανάπτυξης με την κρατική κυριαρχία. Στο βαθμό που η διεθνής υποχρέωση προστασίας όλων των ανθρώπων συμπεριλαμβάνει, πέρα από την υποχρέωση της επέμβασης, και την υποχρέωση της πρόληψης μιας

πιθανής κρίσης ανθρώπινης ασφάλειας, η διεθνής κοινότητα οφείλει πρόσθετα, με τη χρήση πολιτικών και οικονομικών μέσων, να συνδράμει ώστε τα ζητήματα της ανθρώπινης ανάπτυξης να αντιμετωπιστούν με επιτυχία. Ωστόσο, η αντιμετώπιση ζητημάτων ανθρώπινης ανάπτυξης δεν απαιτεί ή δεν δικαιολογεί αναγκαστικά την κατάλυση της «εσωτερικής» κρατικής κυριαρχίας, ενώ οι κυβερνήσεις, συνήθως, αγωνιωδώς επιζητούν την παροχή εξωτερικής αναπτυξιακής βοήθειας.

1.4 Παγκοσμιοποίηση και Συνέπειες

Κατά κανόνα οι διευρυνόμενες οικονομικές ανισότητες αποδίδονται στη λεγόμενη παγκοσμιοποίηση. Ο όρος «παγκοσμιοποίηση» αναφέρεται στο σημερινό καθεστώς της διεθνούς οικονομίας που χαρακτηρίζεται από μεγάλη κινητικότητα του κεφαλαίου (χρηματικού και υλικού), αυξημένη ελευθερία του διεθνούς εμπορίου, εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών, μεγάλη ταχύτητα στη διακίνηση ιδεών και πληροφοριών και γενικά από μείωση ή κατάργηση των εμποδίων που τα κράτη έθεταν στην παραγωγική δραστηριότητα του διεθνούς κεφαλαίου. Παράλληλα παρατηρείται διεθνώς μείωση των παρεμβατικών πολιτικών που ασκούν οι κυβερνήσεις εντός των εθνικών ορίων. Ο όρος «παγκοσμιοποίηση» εκφράζει τον παρατηρούμενο σε όλο τον κόσμο αυξανόμενο ρόλο της απρόσκοπτης λειτουργίας των αγορών και τον μειωμένο ρόλο των κρατικών παρεμβάσεων σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο⁹.

Οι οικονομικές ανισότητες μεταξύ ανεπτυγμένων και υπανάπτυκτων χωρών δεν είναι η μόνη συνέπεια της παγκοσμιοποίησης. Παράλληλα διευρύνεται το χάσμα μεταξύ φτωχών και πλούσιων και μέσα στις ανεπτυγμένες χώρες και μέσα στις υπανάπτυκτες. Από τις έρευνες που δημοσιεύονται κατά καιρούς προκύπτει ότι προκαλείται μείωση της ζήτησης εργασίας κυρίως χαμηλής ειδίκευσης στις ανεπτυγμένες χώρες και μείωση μισθών λόγω της μεταφοράς παραγωγής σε χώρες φθηνού εργατικού δυναμικού, στις οποίες δημιουργείται μεγαλύτερη ζήτηση

⁹ Στο επίπεδο της οικονομίας, θεωρητικοί που υποστηρίζουν το **δίκαιο εμπόριο** δηλώνουν ότι το **ελεύθερο εμπόριο** χωρίς περιορισμούς ευνοεί τους πλούσιους σε βάρος των φτωχών. Ορισμένοι πολέμιοι της παγκοσμιοποίησης βλέπουν το φαινόμενο ως την προώθηση των συμφερόντων των εταιρειών, με πρόθεση να περιοριστούν οι ατομικές ελευθερίες στο όνομα του κέρδους. Υποστηρίζουν επίσης ότι η αυξανόμενη αυτονομία και δύναμη των εταιρειών καθορίζει την πολιτική των κρατών. Η κύρια αντίδραση είναι στη **νεοφιλελεύθερη** πτυχή της παγκοσμιοποίησης, βασικοί εκφραστές της οποίας θεωρούνται κυβερνήσεις και άλλοι φορείς με μεγάλη δύναμη (όπως το **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο** και η **Παγκόσμια Τράπεζα**), οι οποίοι - σύμφωνα με τους πολέμιους - δεν ενδιαφέρονται για τους λαούς, αλλά για τα συμφέροντα των εταιρειών. Πολλά συνέδρια και συναντήσεις μεταξύ υπουργών εμπορίου και οικονομικών των ισχυρών χωρών συνοδεύτηκαν από διαμαρτυρίες, καμιά φορά βίαιες, από ομάδες που αντιτίθενται στην εταιρική παγκοσμιοποίηση

εργασίας των ιδίων ειδικοτήτων. Παρ'όλα αυτά στις χώρες αυτές οι ειδικεύσεις αυτές είναι συγκριτικά υψηλού επιπέδου. Έτσι δημιουργείται ένα χάσμα στις ΗΠΑ και ένα άλλο χάσμα στο Μεξικό. Τα παραδείγματα αυτά είναι δύο μόνο περιπτώσεις μιας γενικότερης κίνησης που χαρακτηρίζει την εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Υπάρχουν δύο συνέπειες της παγκοσμιοποίησης στην αγορά εργασίας των ανεπτυγμένων χωρών που αξίζει να τονισθούν: πρώτον, έχει παρατηρηθεί ότι όσοι χάνουν τη δουλειά τους και βρίσκουν μια νέα υφίστανται μια μείωση μισθού περίπου 6% κατά μέσον όρο,· δεύτερον, το συνδικαλιστικό κίνημα δέχεται ισχυρότατες πιέσεις και χάνει μέλη διότι κάθε προσπάθεια ενίσχυσης της δύναμης των εργατικών σωματείων αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά με την απειλή της μεταφοράς της παραγωγής σε άλλη χώρα. Αυτό είναι κάτι που στη χώρα μας το γνωρίσαμε καλά με το κλείσιμο της Pirelli πριν από μερικά χρόνια.

Αντίστοιχες συνέπειες υπάρχουν στις υπανάπτυκτες χώρες που προσπαθούν να προσελκύσουν τις βιομηχανίες των ανεπτυγμένων χωρών. Δύο σημαντικές συνέπειες είναι η αύξηση της παιδικής εργασίας με εξευτελιστικούς μισθούς και η απροθυμία τήρησης των εργατικών νόμων. Μια άλλη συνέπεια είναι η περιφρόνηση της νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι τρεις αυτές συνέπειες είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας των κρατών αυτών να ανταγωνισθούν για την προσέλκυση κεφαλαίων με μείωση του κόστους παραγωγής.

Οι πολιτικοί αρχηγοί των ανεπτυγμένων χωρών και πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν ότι η εποχή της παγκοσμιοποίησης είναι μια εποχή ανάπτυξης της παραγωγικότητας διεθνώς, της παγκόσμιας παραγωγής και του διεθνούς εμπορίου.

Είναι μια εποχή ανάπτυξης στην οποία όλοι μπορούν να συμμετάσχουν. Εν τούτοις η πραγματικότητα δείχνει ότι η διανομή των πλεονεκτημάτων της παγκόσμιας ανάπτυξης είναι άνιση.

Υπάρχουν μεγάλες ομάδες του παγκόσμιου πληθυσμού στις υπανάπτυκτες αλλά και στις ανεπτυγμένες χώρες οι οποίες όχι μόνο δεν συμμετέχουν στα οφέλη της παγκοσμιοποίησης αλλά και ζημιώνονται απόλυτα και σχετικά. Στο σημείο αυτό βρίσκεται η ανάγκη ανάληψης πολιτικών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η βασική αντίρρηση στην παγκοσμιοποίηση και στην προσπάθεια περαιτέρω ενίσχυσής της (που εκφράστηκε εντονότατα στο Seattle και στην Washington D.C.) είναι ότι δημιουργεί πλούτο και ταυτόχρονα φτώχεια χωρίς να υπάρχει πολιτική αποζημίωσης.¹⁰

¹⁰ Πηγή: <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=124117>

1.5 Δικαίωμα στην Ανάπτυξη

Το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη ενσωματώνει τις αρχές της ισότητας, των μη-διακρίσεων, της συμμετοχής, της διαφάνειας, της υποχρέωσης λογοδοσίας και της διεθνούς συνεργασίας. Μερικές από τις βασικές διατάξεις της Διακήρυξης του ΟΗΕ είναι ξεκάθαρες: ο άνθρωπος πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της ανάπτυξης. Πρέπει επίσης να εξασφαλιστεί η ελεύθερη, ενεργή και ουσιαστική συμμετοχή για τη δίκαιη κατανομή των κερδών από την ανάπτυξη. Πρέπει, τέλος, να υπάρχει σεβασμός της κυριαρχίας επί των φυσικών πόρων.

Για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες είναι ξεκάθαρο: τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα στην ανάπτυξη πρέπει να βρίσκονται στο κέντρο της αναπτυξιακής πολιτικής. Το δικαίωμα στην ανάπτυξη πρέπει να βρίσκεται στην καρδιά της παγκόσμιας συνεργασίας για ανάπτυξη και να καθοδηγεί την παγκόσμια στρατηγική για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων.

Οι στρατηγικές ανάπτυξης που εστιάζουν μόνο στην οικονομική μεγέθυνση δημιουργούν περισσότερη φτώχεια, ανισότητα, υποσιτισμό, ανεργία, και περισσότερες απειλές, όπως η υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Οι φτωχοί, οι μειονότητες, οι αυτόχθονες, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και τα άτομα με αναπηρία μένουν έτσι στο περιθώριο των κοινωνιών τους και της παγκόσμιας κοινότητας.

«Η οικονομική μεγέθυνση μαζί με την προστασία του δικαιώματος στην ανάπτυξη θα συμβάλουν στην πραγμάτωση του οράματος του Χάρτη του ΟΗΕ για έναν κόσμο με μεγαλύτερη ελευθερία, έναν κόσμο που θα στηρίζεται στην ειρήνη, την ανάπτυξη και τα ανθρώπινα δικαιώματα». (Υπατη αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα)

Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες περνούν από μια περίοδο δυσκολιών σε μια εποχή ελπίδας, καθώς θεωρείται ότι θα αποτελέσουν το επόμενο κύμα των οικονομιών της παγκοσμιοποίησης. Οι χώρες αυτές είναι συχνά ευλογημένες με πλούσια κοιτάσματα φυσικών πόρων και ανεκμετάλλευτο ανθρώπινο δυναμικό. Η προσέγγιση της ανάπτυξης με βάση τα δικαιώματα θα εκθρέψει αυτή την ελπίδα. Μια προσέγγιση άρνησης και περιφρόνησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων θα έχει ως μοναδικό αποτέλεσμα την απογοήτευση και την αστάθεια, που παρακολουθούμε σε τόσες χώρες τους τελευταίους μήνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η Ανάπτυξη

2.1 Δείκτες Ανάπτυξης / Ευημερίας

Το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού, το επίπεδο ανάπτυξης και οι εν γένει κοινωνικοοικονομικές συνθήκες (Socio-Economic Conditions) μιας χώρας είναι πολυδιάστατα φαινόμενα. Τα φαινόμενα αυτά συνήθως περιγράφονται και προσδιορίζονται συνδυαστικά με τη βοήθεια πολλών επιμέρους μεταβλητών και δεικτών που ο καθένας από αυτούς προσδίδει ποσοτικά μιας διαφορετικής απόχρωσης πληροφόρηση για τις εκ των πραγμάτων πολύπλευρες ιδιαιτερότητες και όψεις του θέματος και περιλαμβάνουν κοινωνικές, οικονομικές, υγειονομικές, οικολογικές και άλλες δομές του περιβάλλοντος στο οποίο τα άτομα ζουν και βιώνουν.

Στις αρχές του 1990 ο Πακιστανός Οικονομολόγος Mahbub au Haq (1995) πρότεινε μία σειρά από συνθετικούς δείκτες με σκοπό τη μέτρηση και συγκριτική επισκόπηση των μέσων επιπέδων διαβίωσης των πληθυσμών σε επίπεδο χώρας. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (UNDP 1977, 2006, 2007, 2011) ο πιο γνωστός και καθιερωμένος δείκτης για διεθνείς (διακρατικές) συγκρίσεις των επιπέδων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης είναι ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index, HDI).¹¹

¹¹ Ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης (HDI) είναι ένας συγκριτικός δείκτης της υπολογιζόμενης μέσης διάρκειας ζωής, του αναλφαριθμητισμού, της εκπαίδευσης και του βιοτικού επιπέδου για τις χώρες παγκοσμίως. Είναι ένας τυποποιημένος τρόπος υπολογισμού της ευημερίας, και ειδικά της παιδική πρόνοιας. Χρησιμοποιείται για να διακρίνει εάν η χώρα είναι αναπτυγμένη, αναπτυσσόμενη ή υπανάπτυκτη και επίσης για να μετρήσει τον αντίκτυπο των οικονομικών πολιτικών στη ποιότητα ζωής. Ο δείκτης αναπτύχθηκε το 1990 από τον Πακιστανό οικονομολόγο Mahbub ul Haq και τον Ινδό οικονομολόγο Amartya Sen.

2.2 Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ), (*Human Development Index, HDI*) είναι στατιστικός δείκτης ο οποίος χρησιμοποιείται για να κατατάσσει τις χώρες με βάση την "ανθρώπινη ανάπτυξη". Αποτελεί ένα σύνθετο μέτρο που κατασκευάζεται με βάση τρεις επί μέρους δείκτες οι οποίοι σχετίζονται με το προσδόκιμο ζωής, τον βαθμό εκπαίδευσης και την ποιότητα ζωής. Με βάση το ΔΑΑ γίνεται χαρακτηρισμός μιας χώρας σε υπανάπτυκτη, αναπτυσσόμενη ή αναπτυγμένη. Χρησιμοποιείται επίσης για να μετρήσει την επίδραση των οικονομικών πολιτικών στην ποιότητα ζωής.

Ο ΔΑΑ δημιουργήθηκε από τον Πακιστανό οικονομολόγο Mahbub ul Haq (1934-1998) και την ομάδα επιστημόνων που σύστησε. Στην ομάδα αυτή συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, ο Gustav Ranis του πανεπιστημίου Yale και ο Λόρδος Meghnad Desai του "London School of Economics". Ο βραβευμένος με Νόμπελ Ινδός οικονομολόγος Amartya Sen θεμελίωσε το εννοιολογικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται ο δείκτης.

Ο ΔΑΑ χρησιμοποιείται έκτοτε από τον ΟΗΕ στην ετήσια Αναφορά Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Χαρακτηρίστηκε από τον Sen ως "κοινό μέτρο" λόγω των περιορισμών του, αλλά παρόλα αυτά εστιάζει την προσοχή του σε ευρύτερες διαστάσεις ανάπτυξης από το κατά κεφαλήν εισόδημα που εκτόπισε.

Ο ΔΑΑ μετράει τα επιτεύγματα μιας χώρας στις τρεις βασικές συνιστώσες της ανθρώπινης ανάπτυξης (Haq, 1995):

- Μια μεγάλη και υγιή ζωή, όπως χαρακτηρίζεται από το προσδόκιμο ζωής στην γέννηση
- Γνώση και μόρφωση, όπως χαρακτηρίζεται από το ποσοστό αναλφαβητισμού και το αναμενόμενο βαθμό εκπαίδευσης
- Μια ευπρεπή ποιότητα ζωής, όπως χαρακτηρίζεται από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) κατά κεφαλήν και την αγοραστική ισότιμη δύναμη.

Ο δείκτης αυτός αποτελεί ένα συνθετικό-συγκεντρωτικό περιγραφικό μέτρο που βασίζεται στις μέσες επιδόσεις σε τρεις επιμέρους όψεις κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και συνθηκών που επικρατούν σε κάθε χώρα. Για τον υπολογισμό του λαμβάνεται υπόψη η προσδοκώμενη ζωή κατά τη γέννηση, το επίπεδο βασικής εκπαίδευσης του πληθυσμού και το κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν.

Τα μέτρα αυτά εκφράζονται υπό τη μορφή γραμμικών μετασχηματισμών (όπως προαναφέραμε) και συνδυάζονται μεταξύ τους με μία σχέση που στηρίζεται στον υπολογισμό του απλού αριθμητικού μέσου (Καλογήρου & Τραγάκη, 2011).¹²

¹² Στόχος της μελέτης των Καλογήρου και Τραγάκη είναι να ενημερώσει το ευρύ κοινό και να εφοδιάσει τους ασκούντες κοινωνική, οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, με μεθοδολογικά εργαλεία και εμπειρικά ευρήματα που καταγράφουν τα επίπεδα κοινωνικό-οικονομικής ανάπτυξης και

Οι τιμές του δείκτη HDI θεωρητικά κυμαίνονται από 0 έως 1, και οι χώρες έχουν ταξινομηθεί συγκριτικά σε τρεις κατηγορίες (τάξεις):

- Χώρες χαμηλής ανάπτυξης (με χαμηλές τιμές HDI : 0 – 0,449)
- Χώρες μεσαίας ανάπτυξης (με μεσαίες τιμές HDI : 0,450 – 0,699)
- Χώρες υψηλής ανάπτυξης (με υψηλές τιμές HDI : 0,700 ή μεγαλύτερες)

Ο HDI είναι απλός δείκτης με σαφή μεθοδολογία. Πέτυχε το βασικό του στόχο να αποσυνδέσει την ανθρώπινη ανάπτυξη από την εξέλιξη αποκλειστικά του ΑΕΠ, συμπεριλαμβάνοντας επιπλέον παραμέτρους όπως αυτές της εκπαίδευσης και του προσδόκιμου ζωής. Καθιερώθηκε γρήγορα και είχε παγκόσμια επιρροή και εμβέλεια. Κάθε χρόνο, τα μέλη του ΟΗΕ καταχωρούνται και κατατάσσονται σύμφωνα με το ΔΑΑ τους.

φτώχειας στην Ελλάδα. Αφορμή για το ερευνητικό ερώτημα αποτέλεσε η απουσία εμπειρικών μελετών που προσεγγίζουν τα ζητήματα ανισότητας και φτώχειας σε λεπτομερές γεωγραφικό επίπεδο ανάλυσης, όπως είναι οι Δήμοι Καλλικράτη. Για την εξέταση του φαινομένου αυτού εφαρμόστηκαν μέθοδοι χωρικής ανάλυσης σε δημογραφικά και οικονομικά δεδομένα. Οι μέθοδοι αυτοί περιλαμβάνουν χαρτογράφηση των δεδομένων και υπολογισμό στατιστικών που εξετάζουν τη χωρική ανισοκατανομή, όπως ο συντελεστής Gini.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Μελέτη Περίπτωσης Δικαιώματος στην Ανάπτυξη-Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει μείνει πίσω σχετικά με τις υποχρεώσεις της στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως προειδοποίησε το Μάιο ανώτερος εμπειρογνώμονας του ΟΗΕ, και επέκρινε τις “υπερβολικά άκαμπτες” απαιτήσεις του προγράμματος διάσωσης από την κρίση που έπληξε την χώρα.

Ο ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας του ΟΗΕ Cerphas Lumina δήλωσε ότι το κύμα της ανεργίας και οι περικοπές παροχών έχουν αφήσει έναν αυξανόμενο αριθμό Ελλήνων χωρίς ασφάλιση υγείας και περίπου 10% του πληθυσμού να ζει σε «ακραία φτώχεια».

Δήλωσε ότι “περίπου 470.000 μετανάστες χωρίς κατάλληλες άδειες παραμονής βρίσκονται μεταξύ των πιο ευάλωτων για εκμετάλλευση εργασίας και άλλες παραβιάσεις. Προέτρεψε τους δανειστές της Ελλάδας – τις χώρες της ευρωζώνης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο – να συμπεριλάβουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στα προγράμματα λιτότητας στην Ελλάδα.

“Τα ανθρώπινα δικαιώματα απειλούνται ή υπονομεύονται από σκληρές προκλητικές πολιτικές – εργασιακές μεταρρυθμίσεις λιτότητας, απελευθερώσεων και ιδιωτικοποιήσεων – τις οποίες η κυβέρνηση αναγκάστηκε να εφαρμόζει από τον Μάιο του 2010,” δήλωσε ο Lumina σε δημοσιογράφους στην Αθήνα.

Ο Lumina έκανε δηλώσεις στο τέλος της τετραήμερης επίσκεψης του στην Αθήνα που περιελάμβανε συναντήσεις με την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση, ανθρωπιστικές οργανώσεις και εκπροσώπους των πιστωτών έκτακτης ανάγκης της Ελλάδας.

Η Ελλάδα στηρίζεται στα διεθνή δάνεια τα τελευταία τρία χρόνια, με αποτέλεσμα τα μέτρα λιτότητας να πιέζουν την ανεργία σε ποσοστό έως και άνω του 27%, με περισσότερους από 1.2 εκατομμύρια ανθρώπους χωρίς δουλειά.

“Ο φαινομενικός στόχος των μέτρων είναι να μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα, να μειώσει το κόστος εργασίας και να καταστήσει την οικονομία πιο ανταγωνιστική», δήλωσε ο Lumina.¹³ “Ωστόσο, τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι αυτά τα υπερβολικά άκαμπτα μέτρα οδήγησαν σε συρρίκνωση της οικονομίας και σημαντικό κοινωνικό κόστος για τον πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένης υψηλής ανεργίας, αστέγων, φτώχειας και ανισότητας.

“Η κυβέρνηση ετοιμάζει ένα νέο γύρο περικοπών, που αναμένεται να ψηφιστεί από το κοινοβούλιο και που θα επεκτείνει έναν έκτακτο φόρο περιουσίας και θα της καταστήσει ευκολότερο να απολύσει δημοσίους υπαλλήλους.”

¹³ Αναφορά του Cerphas Lumina, ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τις επιπτώσεις του εξωτερικού χρέους στα δικαιώματα του ανθρώπου, μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα στις 22-26 Απριλίου 2013.

Οι κύριοι τομείς ενδιαφέροντος του ΟΗΕ, δήλωσε ο Lumina, είναι το κύμα ρατσιστικών επιθέσεων εναντίον μεταναστών και ο ραγδαία αυξανόμενος αριθμός των μακροχρόνια ανέργων που έχασαν την ασφάλιση υγείας τους, καθώς τα επιδόματα ανεργίας κόβονται μετά από έναν χρόνο.

«Λόγω της αύξησης της μακροχρόνιας ανεργίας, μόνο περίπου 160.000 άτομα λαμβάνουν επίδομα ανεργίας», δήλωσε.

Ειδικότερα, όσον αφορά την απαίτηση της τρόικας για ιδιωτικοποιήσεις επιχειρήσεων κοινής ωφελείας, ο Lumina εξέφρασε την ανησυχία ότι θα οδηγήσουν σε αύξηση των τιμών. «Πρέπει να πραγματοποιηθούν προσεκτικά και με σεβασμό στα δικαιώματα των Ελλήνων», είπε και κάλεσε την κυβέρνηση να δημιουργήσει ένα Ταμείο Ενδυνάμωσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμετοχή συνεταιρισμών ή τοπικών οργανώσεων στους διαγωνισμούς για τις ιδιωτικοποιήσεις.

Προέτρεψε τις αρχές και τους πιστωτές στην Ελλάδα να λάβουν επείγοντως μέτρα για την αποκατάσταση του κράτους πρόνοιας στην χώρα και να ξεκινήσουν ένα σημαντικό πρόγραμμα κοινωνικής στέγασης, αφού η κρίση αύξησε τον αριθμό των αστέγων κατά περίπου 25%, σε 20.000 άτομα.

Η Ελλάδα έχει ένα σχεδόν ανύπαρκτο πρόγραμμα κοινωνικής κατοικίας, σε σύγκριση με τους ρυθμούς που περνούν το 20% σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Δανία, η Βρετανία και η Ολλανδία, σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Eurostat.

Μια πλήρης έκθεση του ΟΗΕ για την επίδραση του προγράμματος λιτότητας στην Ελλάδα στα ανθρώπινα δικαιώματα αναμενόταν μέχρι το Μάρτιο του 2014¹⁴, ενώ το πρόγραμμα διάσωσης έχει παραταθεί για ακόμη δύο έτη μέχρι το τέλος του 2016.¹⁵

¹⁴ «Η προτεραιότητα των μέτρων λιτότητας είναι η δημοσιονομική εξυγίανση εις βάρος του ελληνικού λαού», είπε «Σήμερα η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της ευρωζώνης που δεν έχει ένα πρόγραμμα κοινωνικής στήριξης που να αποτελεί δίχτυ προστασίας». Επίσης «η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό στην ευρωζώνη ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας: 38% – πάνω από ένας στους τρεις». Ο ειδικός του ΟΗΕ στηλίτευσε όσους ισχυρίζονται ότι τα ρατσιστικά εγκλήματα αποτελούν μεμονωμένες περιπτώσεις. «Πρέπει να υπάρξει αναγνώριση του προβλήματος της ρατσιστικής βίας και άμεσα μέτρα για την αντιμετώπισή του», σύστησε.

Ο Lumina υπέβαλλε την έκθεση με τα ευρήματα και τις συστάσεις του στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ τον Μάρτιο του 2014.

¹⁵ Πηγή: <http://ecoleft.gr/2013/05/>

3.1 Αποτελέσματα και Σχολιασμός της Ετήσιας Έκθεσης του ΟΗΕ με επικέντρωση στην Ελλάδα.

Η μετάφραση των κυριότερων σημείων της Έκθεσης της ILO (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας του ΟΗΕ) του 2014 για τις Πολιτικές Κοινωνικής Προστασίας Παγκοσμίως παρουσιάζει τα συγκλονιστικά στοιχεία παρακάτω :

Είναι πλέον προφανές ότι ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπως αυτή που διανύουμε, τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται σε δεινή κατάσταση. Σύμφωνα με την Έκθεση της ILO (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας του ΟΗΕ)¹⁶, οι πολιτικές κοινωνικής προστασίας και ασφάλισης, που παίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην υγεία, στην παιδεία, στη μείωση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας και στην υποστήριξη της ανάπτυξης, αντί να ενισχύονται, όλο και υποχωρούν.

Πράγματι, ενώ η ανεργία αναγνωρίζεται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως ένα από τα ενδεχόμενα που οφείλουν να καλύπτονται από τα εθνικά συστήματα κοινωνικής προστασίας (άρθρο 25), και ενώ τα στοιχεία από την Ευρωπαϊκή Ένωση καταδεικνύουν ότι οι άνεργοι που λαμβάνουν επίδομα ανεργίας είναι πιο πιθανό να επιστρέψουν στην εργασία από όσους δεν λαμβάνουν (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σ. 163), το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση σε περίπτωση ανεργίας συρρικνώνεται, ακριβώς την περίοδο που είναι πιο αναγκαίο. Το 2010-2011 το ποσοστό του ΑΕΠ των δημόσιων δαπανών για την κοινωνική προστασία των ατόμων σε ηλικία εργασίας στην Ελλάδα (εξαιρώντας την Υγεία) έφτανε μόλις το 2%(ποσοστό μικρότερο από τα αντίστοιχα της Αλβανίας και της Βουλγαρίας) ενώ σε χώρες όπως το Βέλγιο, η Ιρλανδία, ακόμα και στην Ισπανία που έχει χτυπηθεί από την κρίση, ξεπερνά το 6% και στις Σκανδιναβικές το 8%.

Ως άμεση συνέπεια, από το 2007 ως το 2012, η παιδική φτώχεια αυξήθηκε σε 19 από τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ περισσότερα από το ένα τέταρτο των παιδιών στην Ελλάδα, στην Ιταλία, στη Βουλγαρία, στη Ρουμανία και στην Ισπανία ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας (7.178 ευρώ τον χρόνο σε ατομικό επίπεδο και 15.073 ευρώ για τετραμελή οικογένεια).

Η αύξηση αυτή της παιδικής φτώχειας έχει προκαλέσει ανησυχία για τις αρνητικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις σε σχέση με τη μελλοντική προοπτική απασχόλησης των παιδιών του σήμερα, αλλά και για το μέλλον της παραγωγικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014Α).

¹⁶ Global Employment Trends for Youth 2013: A generation at risk / International Labour Office - Geneva:ILO, 2013

Όσον αφορά τις συντάξεις, η Ελλάδα είναι από τις ελάχιστες χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο (με μόνες άλλες ευρωπαϊκές χώρες την Ισπανία και την Αλβανία) όπου παρατηρείται μείωση των καλύψεων, κατά την περίοδο 2010-2013.

Μάταια ο Νομπελίστας οικονομολόγος Joseph Stiglitz κρούει τον κώδωνα του κινδύνου: “Όταν η οικονομία γίνεται πιο αδύναμη, οι δαπάνες για τα συστήματα κοινωνικής προστασίας πρέπει αυτομάτως να ανεβαίνουν, αφού συμβάλλουν στη σταθεροποίηση της οικονομίας. Ωστόσο, ένα από τα θλιβερά γεγονότα των λεγόμενων μεταρρυθμίσεων των τελευταίων δεκαετιών, είναι η αποδυνάμωση ακριβώς αυτών των σημαντικών σταθεροποιητών” (Stiglitz, 2009, σ. 4–5).¹⁷

Δυστυχώς, τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης λαμβάνουν τη μορφή σημαντικών περικοπών στον προϋπολογισμό ακόμα και στον τομέα της Υγείας. Έτσι, οι κατά κεφαλήν δαπάνες για την Υγεία μειώθηκαν στην Ελλάδα κατά 11,1 τοις εκατό μεταξύ του 2009 και του 2011 (ΟΟΣΑ, 2013c), ενώ ο προϋπολογισμός για την Υγεία για το 2011 μειώθηκε κατά €1,4 δισ. Αυτές οι περικοπές έχουν οδηγήσει σε μειωμένη παροχή υγειονομικής περίθαλψης και σε προβλήματα σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, από την προληπτική φροντίδα ως τη διαθεσιμότητα και το προσιτό κόστος των υπηρεσιών Υγείας και βασικών φάρμακων όπως τα αντιβιοτικά, αλλά και στη δημιουργία και συντήρηση των υποδομών. Η μετατόπιση του βάρους για την πληρωμή της υγειονομικής περίθαλψης από το δημόσιο ταμείο στα άτομα και τα νοικοκυριά, έχει ιδιαίτερα σοβαρές επιπτώσεις για ομάδες χαμηλού εισοδήματος, ενώ κατά το ίδιο ακριβώς χρονικό διάστημα που τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα της Υγείας αλλά και των μισθών τους, η αυξημένη ζήτηση για υπηρεσίες δημόσιας υγείας ήταν εμφανής.

Είναι φανερό πως η προσπάθεια ανάκαμψης του χρηματοπιστωτικού τομέα γίνεται εις βάρος της κοινωνικής προστασίας, σαν να ήταν αυτή η αιτία της κρίσης. Ωστόσο, τα ελλείμματα εξακολουθούν αυξάνονται, από τα πακέτα διάσωσης τραπεζών από τη χρεωκοπία και από τη μείωση των εσόδων λόγω της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας.

Ο επικεφαλής Οικονομολόγος του ΔΝΤ Olivier Blanchard έχει παραδεχθεί σοβαρά λάθη σε σχέση με τον σχεδιασμό των πολιτικών δημοσιονομικής εξυγίανσης (Blanchard και Leigh, 2013)¹⁸. Η αύξηση της ανεργίας και της φτώχειας σε τέτοια

¹⁷ Stiglitz: Λάθος επιλογή για την Ευρώπη η λιτότητα-Τον κώδωνα του κινδύνου για τις επιλογές των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων κρούει ο βραβευμένος με Νόμπελ Αμερικανός οικονομολόγος Joseph Stiglitz, επισημαίνοντας ότι η Ευρώπη «πόνταρε» λάθος πιέζοντας για επιβολή μέτρων λιτότητας. «Εάν η Γερμανία, η Βρετανία και η Γαλλία τηρήσουν τις δεσμεύσεις που έχουν λάβει για μείωση των ελλειμμάτων τους, αυτό θα έχει συστημικές επιπτώσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη», τόνισε από τη Βουδαπέστη ο διάσημος οικονομολόγος.

¹⁸ Κατά τις πληροφορίες, ο Blanchard φέρεται να υπεραμύνεται της άποψης πως οι τεράστιες περικοπές κρατικών δαπανών επέφεραν ένα πολύ σοβαρό πλήγμα στην **ανάπτυξη** των ευρωπαϊκών χωρών και κυρίως στα υπερχρεωμένα κράτη του αδύναμου ευρωπαϊκού Νότου, όπως η Ελλάδα και η Πορτογαλία. Η εν λόγω μελέτη καταλήγει στο εξής συμπέρασμα: Οι σχετικοί δείκτες (γνωστοί ως multipliers) που μετρούν τη σχέση (και ήτοι τον αντίκτυπο) της δημοσιονομικής προσαρμογής στην ανάπτυξη είναι πολύ πιο υψηλοί από ότι προέβλεπαν καθ' όλη τη διάρκεια της ευρωπαϊκής κρίσης χρέους.

κλίμακα σε τόσες πολλές ευρωπαϊκές χώρες, θα έπρεπε να είχε επιφέρει μέτρα για την περαιτέρω ενίσχυση των δαπανών για την κοινωνική προστασία και όχι περικοπές.

Για παράδειγμα, στην Ελλάδα, οι μισθοί μειώθηκαν κατά σχεδόν 35% και η ανεργία αυξήθηκε στο 28% ανάμεσα στο 2008 και το τέλος του 2013. Κι όμως, οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας μειώθηκαν περισσότερο από 12% από το 2008. Αναπόφευκτα, η φτώχεια στην Ελλάδα σκαρφάλωσε σε ένα ιστορικά υψηλό επίπεδο, που υπερβαίνει το 35% του πληθυσμού το 2013, προκαλώντας έντονη ανθρώπινη δυστυχία καθώς πολλές οικογένειες δεν μπορούν να καλύψουν βασικές βιοτικές ανάγκες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η οικονομική κρίση που διανύουμε αυτήν την περίοδο – της οποίας τις οδυνηρότερες πτυχές δεν έχουμε δει ακόμη σύμφωνα με πολλούς αναλυτές – αποδεικνύει για ακόμη μια φορά ότι το μοντέλο ανάπτυξης που έχει υιοθετηθεί και βασίζεται στη μεγιστοποίηση του οικονομικού αποτελέσματος με κάθε μέσον, οδηγεί σε τεράστιες κοινωνικές ανισότητες παγκόσμια, ενώ αυξάνει την ανασφάλεια και την κοινωνική αναταραχή. Όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι η κατοχή πλούτου συγκεντρώνεται σε όλο και λιγότερα χέρια, οδηγώντας σε εξαθλίωση μεγαλύτερες μάζες πληθυσμού τόσο στον αναπτυγμένο, όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Επομένως η αναζήτηση ενός εναλλακτικού μοντέλου ανάπτυξης είναι επιτακτική μέσα από τον επανακαθορισμό του ρόλου του κράτους, του δημόσιου συμφέροντος και κυρίως του στόχου που δεν είναι άλλος από την κοινωνική ευημερία. Η απλή επιστροφή σε κείνσανού τύπου πολιτικές φαίνεται ανεπαρκής, ειδικά όταν περιορίζεται στη μαζική στήριξη του καταρρέοντος χρηματοπιστωτικού συστήματος αδιαφορώντας για την κατάρρευση των συστημάτων υγείας, παιδείας, πρόνοιας, για την κατάρρευση της παραγωγής και της απασχόλησης, όταν η υφέρπουσα ιδέα είναι «η κοινωνικοποίηση των ζημιών και η ιδιωτικοποίηση των κερδών».

Όμως, παράλληλα με την οικονομική κρίση συνεχίζει να εντείνεται η περιβαλλοντική κρίση. Οι αλληπάλληλες εκθέσεις όλων ανεξαιρέτως των διεθνών οργανισμών –που το τελευταίο που μπορεί να τους κατηγορήσει κανείς είναι η «εναλλακτική» τους προσέγγιση – υπογραμμίζουν ότι η διατάραξη των λειτουργιών του οικοσυστήματος από τις ανθρώπινες δραστηριότητες έχει λάβει τέτοιες διαστάσεις που δημιουργεί προβλήματα με αιχμή του δόρατος αυτά που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή και υποσκάπτουν αυτή καθ' αυτή την οικονομική πρόοδο. Κατά συνέπεια, οι όποιες σκέψεις για αλλαγή του μοντέλου ανάπτυξης πρέπει να συμπεριλάβει απαραίτητα και τα θέματα περιβάλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καλογήρου, Σ., Τραγάκη, Α., Τσίμπος, Κ. Μουστάκη, Ε., 2011, Τελική Έκθεση της Μελέτης: «Χωρικές Ανισότητες Εισοδήματος, Ανάπτυξης και Φτώχειας στην Ελλάδα», Πρόγραμμα Κοινωνικού Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση: Επιστημονικές Μελέτες 2011, διαθέσιμη στην διεύθυνση: http://galaxy.hua.gr/~si/publications/FinalReport_GR_Skalogirou_et_al.pdf.

Λιανός, Θ.Π., Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών σε άρθρο του στο Βήμα της Κυριακής.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Alkire S., "Dimensions of Human Development", World Development, Vol. 30, No. 2, 2002, pp. 181-205, G. Ranis - F. Stewart - A. Ramirez, "Economic Growth and Human Development", World Development, Vol. 28, No. 2, 2000, pp. 197-219. S. Anand - A. Sen, "Human Development and Economic Sustainability", World Development, Vol. 28, No. 12, 2000, pp. 2029-2049.

Blanchard, Olivier J., and Daniel Leigh. 2013. "Growth Forecast Errors and Fiscal Multipliers "

D. Bosold - S. Werthes, "Human Security in Practice: Canadian and Japanese Experiences", Internationale Politik und Gesellschaft, No. 1, 2005, p. 86, H. Hudson, "'Doing' Security as Though Humans Matter: A Feminist Perspective on Gender and the Politics of Human Security", Security Dialogue, Vol. 36, No. 2, 2005, p. 165.

Fouinat F., "A Comprehensive Framework for Human Security", Conflict, Security & Development, Vol.4, No. 3, 2004, p. 291, T. Owen, "Human Security – Conflict, Critique and Consensus: Colloquium Remarks and a Proposal for a Threshold-Based Definition", Security Dialogue, Vol. 35, No. 3, 2004, p. 377, K. Krause, "Is Human Security 'More than Just a Good Idea'...", op. cit., p. 46.

Hag, au M. (1995) Reflections of Human Development, Oxford: Oxford University Press.

Jones, S. G., Ocampo, Stiglitz, J.E. (Ed.), 2009, Time for a Visible Hand: Lessons from the 2008 World Financial Crisis, Oxford University Press.

Stiglitz, J.E & Charlton A.H.G., 2005, Fair Trade for All: How Trade Can Promote Development, Oxford University Press, ISBN 0199290903

UNDP (2011) Human Development Report 2011, Sustainability and Equity: A Better Future for All, United Nations Development Programme, New York: Palgrave Macmillan

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=124117>
- <http://ecoleft.gr/2013/04/%CE%BF%CE%B7%CE%/#article>
- [www.ohchr.org / EN / PublicationsResources / Pages / Publications.aspx](http://www.ohchr.org/EN/PublicationsResources/Pages/Publications.aspx)
- <http://www.amnesty.org/eng/introduction>
- <http://www.csringreece.gr/files/research/CSR-1372835457.pdf?user=ccd9c0d990ffe196ec8e4bc9750fc964>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΑΡΘΡΟ 1: Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι.

ΑΡΘΡΟ 2: Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη.

ΑΡΘΡΟ 3: Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.

ΑΡΘΡΟ 4: Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας.

ΑΡΘΡΟ 5: Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια.

ΑΡΘΡΟ 6: Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.

ΑΡΘΡΟ 7: Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου.

ΑΡΘΡΟ 8: Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα στα εθνικά δικαστήρια.

ΑΡΘΡΟ 9: Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.

ΑΡΘΡΟ 10: Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα.

ΑΡΘΡΟ 11: Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις που δεν συνιστούσαν αξιόποιο αδίκημα.

ΑΡΘΡΟ 12: Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή.

ΑΡΘΡΟ 13: Καθένας έχει το δικαίωμα διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.

ΑΡΘΡΟ 14: Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο.

ΑΡΘΡΟ 15: Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας.

ΑΡΘΡΟ 16: Ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν.

ΑΡΘΡΟ 17: Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας.

ΑΡΘΡΟ 18: Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης.

ΑΡΘΡΟ 19: Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης.

ΑΡΘΡΟ 20: Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.

ΑΡΘΡΟ 21: Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του.

ΑΡΘΡΟ 22: Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας.

ΑΡΘΡΟ 23: Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται.

ΑΡΘΡΟ 24: Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση και τον ελεύθερο χρόνο.

ΑΡΘΡΟ 25: Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα ικανό βιοτικό επίπεδο .

ΑΡΘΡΟ 26: Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση.

ΑΡΘΡΟ 27: Το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας.

ΑΡΘΡΟ 28: Το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη.

ΑΡΘΡΟ 29: Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα.

ΑΡΘΡΟ 30: Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.

Παράρτημα Β'

ΤΙΤΛΟΣ Ι - ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ

Άρθρο 1

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

Άρθρο 2

Δικαίωμα στη ζωή

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.
2. Κανείς δεν μπορεί να καταδικασθεί στην ποινή του θανάτου ούτε να εκτελεσθεί.

Άρθρο 3

Δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα.
2. Στο πεδίο της ιατρικής και της βιολογίας, πρέπει να τηρούνται ιδίως τα εξής:
 - α) η ελεύθερη και με επίγνωση συναίνεση του ενδιαφερομένου, σύμφωνα με τις λεπτομερέστερες διατάξεις που ορίζονται από το νόμο,
 - β) η απαγόρευση των ευγονικών πρακτικών, ιδίως όσων αποσκοπούν στην επιλογή των προσώπων,
 - γ) η απαγόρευση της μετατροπής του ανθρωπίνου σώματος και αυτών των ιδίων των μερών του σε πηγή κέρδους,
 - δ) η απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης των ανθρωπίνων όντων.

Άρθρο 4

Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

Άρθρο 5

Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας

1. Κανείς δεν μπορεί να κρατηθεί σε δουλεία ούτε σε ειλωτεία.
2. Κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.
3. Απαγορεύεται η εμπορία των ανθρωπίνων όντων.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Άρθρο 6

Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια.

Άρθρο 7

Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.

Άρθρο 8

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.
2. Η επεξεργασία αυτών των δεδομένων πρέπει να γίνεται νομίμως, για καθορισμένους σκοπούς και με βάση τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου ή για άλλους θεμιτούς λόγους που προβλέπονται από το νόμο. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να έχει πρόσβαση στα συλλεγμένα δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους.
3. Ο σεβασμός των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής.

Άρθρο 9

Δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας

Το δικαίωμα γάμου και το δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας διασφαλίζονται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο 10

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται την ελευθερία μεταβολής θρησκειύματος ή πεποιθήσεων καθώς και την ελευθερία εκδήλωσης του θρησκειύματος ή των πεποιθήσεών του, ατομικά ή συλλογικά, δημοσία ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές
2. Το δικαίωμα αντίρρησης συνειδήσεως αναγνωρίζεται σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή του.

Άρθρο 11

Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.
2. Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Άρθρο 12

Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιριζέσθαι

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιριζέσθαι σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στον πολιτικό και τον συνδικαλιστικό τομέα καθώς και στους τομείς που αναφέρονται στον πολίτη, πράγμα που συνεπάγεται το δικαίωμα κάθε προσώπου να ιδρύει με άλλους συνδικαλιστικές ενώσεις και να προσχωρεί σε αυτές για την υπεράσπιση των συμφερόντων του.
2. Τα πολιτικά κόμματα, στο επίπεδο της Ένωσης, συμβάλλουν στην έκφραση της πολιτικής βούλησης των πολιτών της Ένωσης.

Άρθρο 13

Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης

Η τέχνη και η επιστημονική έρευνα είναι ελεύθερες. Η ακαδημαϊκή ελευθερία είναι σεβαστή.

Άρθρο 14

Δικαίωμα εκπαίδευσης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση.
2. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ευχέρεια δωρεάν παρακολούθησης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
3. Η ελευθερία ίδρυσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με σεβασμό των δημοκρατικών αρχών καθώς και το δικαίωμα των γονέων να εξασφαλίζουν την εκπαίδευση και τη μόρφωση των τέκνων τους σύμφωνα με τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές και παιδαγωγικές πεποιθήσεις τους, γίνονται σεβαστά σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες που διέπουν την άσκησή τους.

Άρθρο 15

Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα, το οποίο επιλέγει ή αποδέχεται ελεύθερα.
2. Κάθε πολίτης της Ένωσης είναι ελεύθερος να αναζητά απασχόληση, να εργάζεται, να εγκαθίσταται ή να παρέχει υπηρεσίες σε κάθε κράτος μέλος.
3. Οι υπήκοοι τρίτων χωρών που έχουν άδεια να εργάζονται στο έδαφος των κρατών μελών δικαιούνται συνθηκών εργασίας αντίστοιχων με εκείνες που απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης.

Άρθρο 16

Επιχειρηματική ελευθερία

Η επιχειρηματική ελευθερία αναγνωρίζεται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 17

Δικαίωμα ιδιοκτησίας

1. Κάθε πρόσωπο δικαιούται να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί. Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της. Η χρήση των αγαθών μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς από το νόμο, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο προς το γενικό συμφέρον.

2. Η διανοητική ιδιοκτησία προστατεύεται.

Άρθρο 18

Δικαίωμα ασύλου

Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής οριζόμενες ως «οι Συνθήκες»).

Άρθρο 19

Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης

1. Απαγορεύονται οι ομαδικές απελάσεις.

2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

Άρθρο 20

Ισότητα έναντι του νόμου

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι έναντι του νόμου.

Άρθρο 21

Απαγόρευση διακρίσεων

1. Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας.

Άρθρο 22

Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία

Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία.

Άρθρο 23

Ισότητα γυναικών και ανδρών

Η ισότητα γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων στην απασχόληση, την εργασία και τις αποδοχές. Η αρχή της ισότητας δεν αποκλείει τη διατήρηση ή τη θέσπιση μέτρων που προβλέπουν ειδικά πλεονεκτήματα υπέρ του υποεκπροσωπούμενου φύλου.

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Άρθρο 27

Δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης

Εξασφαλίζεται στους εργαζομένους ή τους εκπροσώπους τους, στα ενδεδειγμένα επίπεδα, εγκαίρως ενημέρωση και διαβούλευση, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 28

Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων

Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες, ή οι αντίστοιχες οργανώσεις τους, έχουν, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, δικαίωμα να διαπραγματεύονται και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις στα ενδεδειγμένα επίπεδα καθώς και να προσφεύγουν, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, σε συλλογικές δράσεις για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της απεργίας.

Άρθρο 29

Δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας.

Άρθρο 30

Προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης

Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα προστασίας έναντι κάθε αδικαιολόγητης απόλυσης, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.

Άρθρο 31

Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας

1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε συνθήκες εργασίας οι οποίες σέβονται την υγεία, την ασφάλεια και την αξιοπρέπειά του.
2. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών.

Άρθρο 32

Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία

Η εργασία των παιδιών απαγορεύεται. Η ελάχιστη ηλικία για την ανάληψη εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την ηλικία κατά την οποία λήγει η υποχρεωτική σχολική φοίτηση, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερων κανόνων για τους νέους και πλην περιορισμένων παρεκκλίσεων.